

recenze

Wirtz M. A. (Hrsg.)

DORSCH – LEXIKON DER PSYCHOLOGIE

19. přepracované vydání, Hogrefe AG 2020, 2032 str.

Recenzovaný lexikon je vhodným příkladem propojení klasického tištěného média a internetu. Obsahuje přístupový kód PIN CODE s dvouletou platností a online aplikaci v rámci internetového připojení, čímž se vlastně stává při použití smartphonu i kapesním lexikonem. Touto cestou je také jeho obsah průběžně aktualizován a naopak

i čtenáři se mohou k heslům vyjadřovat, stará doplňovat a nová navrhovat.

Položíme-li si otázku, proč taková mimořádně rozsáhlá a významná díla vycházejí v tištěné podobě, tak hlavní důvod bych neviděl jen v určité tradici, nýbrž především v tom, že je zajištěna jejich kvalita a spolehlivost, jelikož mají editora a řadu renomovaných spoluautorů, špičkových odborníků. Při práci s nimi se také lépe soustředíme a snížíme nebezpečí, že se v nich „utopíme“.

Dorschův psychologický lexikon je v německé jazykové oblasti dílem s nejstarší tradicí. Původně byl vydán jako psychologický slovník r. 1921. Obsahoval 2200 hesel, od r. 2013 (16. vydání) se ze slovníku stává lexikon a ten současný, právě recenzovaný, zahrnuje kolem 13 000 hesel zpracovaných přibližně 500 odborníky převážně z německého akademického prostředí.

Vydavatelem recenzovaného lexikonu, 19. přepracovaného a aktualizovaného vydání, je profesor psychologie Markus Antonius Wirtz z Institutu psychologie Pedagogické vysoké školy ve Freiburgu. V odborném světě je znám především jako výzkumník snažící se integrovat kvalitativní a kvantitativní metodologii. Jednotlivá vydání přicházejí s odstupem několika málo let (např. 18. vydání je datováno r. 2017) zejména proto, že poznatkový systém psychologie se stále a významně rozšiřuje díky interdisciplinárnímu přístupu a výzkumům čerpajícím v posledních desetiletích zejména z biologických věd. Lexikon tak musí být průběžně aktualizován, kupříkladu oproti poslednímu vydání z r. 2017 je obohacen o 500 nových a 900 aktualizovaných příspěvků. Obrovské a stále narůstající množství relevantních informací pak vede k tomu, že vycházejí samostatné a specializované části. Naši psychiatrickou a klinickopsychologickou veřejnost by mohl zajímat

Dorschův Lexikon der Psychotherapie und Psychopharmakotherapie, který vyšel v r. 2016 (vydavatelé F. Petermann, G. Gründer, M. A. Wirtz, J. Strohmmer) a u nás byl recenzován v časopise Psychoterapie 2016; 10 (2): 166–168.

Lexikon, jímž se zabýváme, sestává z následujících tří hlavních částí: I. Úvod, II. Lexikální část, III. Dodatky.

I. Úvod obsahuje vždy několikastránkové vymezení každého z devatenácti psychologických a psychologii příbuzných oborů s uvedením (u každého z oborů zvlášť) ústředních slovníkových hesel, jejich hlavních literárních zdrojů a odkazů.

Jedná se o následující obory, z nichž každý má samostatného editora: (1) Dějiny psychologie, (2) Psychologie práce a organizace, (3) Biologická psychologie a neuropsychologie, (4) Psychologie emocí a motivace, (5) Vývojová psychologie, (6) Výzkumné metody, statistika, evaluace, (7) Psychologie zdraví a lékařská psychologie, (8) Klinická psychologie a psychoterapie, (9) Kognitivní psychologie, (10) Psychologie medií, (11) Pedagogická psychologie, (12) Psychologie osobnosti a diferenciální psychologie, (13) Filozofie a teorie vědy, (14) Psychologická diagnostika, (15) Psychofarmakologie, (16) Psychologie práva a forenzní psychologie, (17) Sociální psychologie a komunikace, (18) Psychologie vnímání, (19) Psychologie ekonomická.

II. Lexikální část – tato hlavní a pochopitelně nejrozsáhlejší část obsahuje hesla obecného (přehledového) charakteru, odkazující na hesla nižší logické úrovně. Především se jedná o jejich definiční vymezení, případně vysvětlení s poukazy na další související výrazy. Vždy je uveden i anglický překlad hesla, někdy i řecký ekvivalent a zařazení k příslušnému psychologickému oboru, kterých je devatenáct (viz předešlý Úvod). Formální úprava umožňuje citaci a samozřejmě plně odpovídá požadavkům kladeným na slovníková hesla.

Ve vlastní části jsou uvedeny i psychologické testy, zkoušky, dotazníky, výrazy z oblasti výzkumu a vůbec metodologie, statistiky, ale i neurověd, psychiatrie apod. V omezené míře zde nalezneme jména a základní životopisné údaje významných vědců a myslitelů, kteří přispěli podstatným způsobem k rozvoji psychologie.

III. Dodatek – v závěrečné části díla nalezneme vedle sebe a v přehledné tabulkové formě u nás platnou a závaznou Mezinárodní statistickou klasifikaci nemocí a přidružených zdravotních problémů (MKN-10) a obdobnou americkou klasifikací (DSM-5), jež je ve Spojených státech platná od r. 2013. Oba klasifikační systémy lze tak snadno srovnávat. Upozorňuji, že Světovou zdravotnickou organizací byla v r. 2019 schválena MKN-11, která vstoupí v platnost r. 2022.

Dodatek dále obsahuje na devíti stranách prostý výčet psychologických diagnostických postupů řazených dle jednotlivých oblastí použití i dle toho, co zjišťují (např. zpracování informací, motivace, psychoterapie, neuropsychologie, stres, školní výkon...). Těchto postupů je uvedeno více než 500.

V závěrečné části lexikonu je seznam (a základní identifikační údaje) spoluautorek a spoluautorů jednotlivých hesel.

Použitá a doporučená literatura není v knižní podobě slovníku uvedena, z důvodu jejího značného rozsahu, vydavatel odkazuje na online verzi publikace.

Při celkovém zhodnocení konstatuji, že se jedná o dílo špičkové kvality, jež vyjadřuje tradici a zkušenost německé

psychologie jakožto vědy i oboru lidské činnosti. Současně zprostředkovává aktuální poznatkový systém psychologie v kompaktní podobě. Je radost s lexikonem pracovat. Podle mého názoru představuje to nejlepší, co má německy čtoucí odborník (psycholog, lékař, pracovník dalších pomáhajících profesí, společenských a humanitních věd) dnes k dispozici. Zahrnuje nejen tradiční a nejnovější psychologické poznatky, ale i současné vědecké standardy. Poskytuje vyčerpávající a seriózní informace o psychologických oborech, jež jsou nejen značně rozsáhlé, ale i různorodé; zároveň zde orientačně nalezneme i poznatky blízkých disciplín, jako jsou lékařské vědy, sociologie, právní vědy apod.

V českém jazyce máme dnes k dispozici několik psychologických slovníků (od našich autorů i díla přeložená), o jejichž kvalitě recenzent nepochybuje. Je však jisté, že naše odborná, ale i stále vzdělanější laická veřejnost zajímající se o psychologii, vlastní duševní život a vůbec o své zdraví by uvítala překlad Dorschova psychologického lexikonu do češtiny a jeho vydání (byť případně v upravené podobě). Přes značnou a jistě mimořádnou náročnost tohoto počínu by se stal žádanou a užitečnou „stálíci“ psychologické literatury.

prof. PhDr. Jan Vymětal
Ústav humanitních studií v lékařství 1. LF UK
vymej@lf1.cuni.cz

PŘIJMEME

psychiatra do ambulance kliniky

Hledáme atestovaného lékaře/lékařku, který/ktará bude mít na starosti léčebnou péči o ambulantní pacienty ve všeobecné psychiatrické ambulanci NUDZ.

Požadujeme odbornou a zdravotní způsobilost podle zákona č. 95/2004 Sb., ve znění novely č. 67/2017, VŠ vzdělání v oboru, specializaci v oboru psychiatrie, schopnost komunikovat v angličtině.

Nabízíme příjemné pracovní prostředí nově vybudovaného výzkumného a zdravotnického ústavu, možnost zapojit se do výzkumných projektů, včetně lékových studií.

V případě zájmu nám zašlete
Váš strukturovaný životopis s motivačním dopisem
na e-mailovou adresu: nabor@nudz.cz.

NU^DZ
NÁRODNÍ ÚSTAV DUŠEVNÍHO ZDRAVÍ